

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sancti Gregorii Papæ Primi Cognomento Magni Opera

In Tres Tomos Distributa. Ex quamplurimis MSS. Codicibus emendata ;
Additæ Sunt Quædam Notæ in Dialogos & Epistolas ejusdem S. Gregorii

Gregor <I., Papst>

Lutetia Parisiorum, 1675

Homilia XI. Habita ad populum in basilica sancta Agnetis, in die natalis
ejus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74915)

Gen. 27. d

enim propter stellas homo, sed stella propter hominem facta sunt. Et si stella fatum hominis dicitur, ipsis suis ministeriis subesse homo perhibetur. Certè cum Jacob de utero egrediens, prioris fratris plantam teneret manu, prior perfectè nequaquam egredi potuit, nisi subsequens inchoasset: & tamen cum uno tempore, eodemque momento utrumque mater fuderit, non una utriusque vite qualitas fuit. Sed ad hoc solent Mathematici respondere, quia virtus constellationis in ictu puncti est. Quibus è diverso nos dicimus, quia magna est mora natiuitatis. Si igitur in ictu puncti constellationis permutatur, necesse jam erit ut tot dicant fata, quot sunt membra nascentium. Faterietiam Mathematici solent, quod quisquis in signo Aquarij nascitur, in hac vita piscatoris ministerium fortitur. Piscatores verò, ut fertur, Getulia non habet. Quis ergo dicat quia nemo illic in stella Aquarij nascitur, ubi piscator omnino non habetur? Rursus quos nasci in signo Libræ asserunt, trapezitas futuros dicunt; & trapezitas multarum gentium provinciæ ignorant. Fateantur ergo necesse est, aut hoc in eis signum desisse, aut effectum fatalem nullo modo habere. In Persarum quoque, Francorumque terra reges ex genere prodeunt; quibus profectò nascentibus quis æstimet quanti eisdem momentis horarum ac temporum ex servili conditione nascuntur? & tamen regum filij uno eodemque sidere cum servis nati, ad regnum proficiunt, cum servi qui secum fuerant geniti, in servitute moriantur. Hæc de stella breviter diximus, ne Mathematicorum stultitiam indiscussam præterisse videamur. Magi verò aurum, thus, & myrrham deferunt. Aurum quippe Regi congruit: thus verò in Dei sacrificium ponitur: myrrhâ autem mortuorum corpora condiuntur. Eum ergo Magi quem adorant, etiam mysticis numeribus prædicant: auro regem, thure Deum, myrrha mortalem. Sunt verò nonnulli hæretici, qui hunc Deum credunt, sed ubique regnare nequaquam credunt. Hi profectò ei thus offerunt, sed offerre etiam aurum nolunt. Et sunt nonnulli qui hunc regem existimant, sed Deum negant. Hi videlicet ei aurum offerunt, sed offerre thus nolunt. Et sunt nonnulli qui hunc & Deum & regem fatentur, sed assumptis carnem mortalem negant. Hi nimirum ei aurum & thus offerunt, sed offerre myrrham assumptam mortalitatis nolunt. Nos itaque nato Domino offeramus aurum, ut hunc ubique regnare fateamur: offeramus thus, ut credamus, quod is qui in tempore apparuit, Deus ante tempora existit: offeramus myrrham, ut eum quem credimus in sua divinitate impassibilem, credamus etiam in nostra fuisse carnem mortalem. Quamvis in auro, thure & myrrha intelligi & aliud potest. Auro namque sapientia designatur, Salomone attestante, qui ait: *Thesaurus desiderabilis requiescit in ore sapientis.* Thure autem quod Deo incenditur, virtus orationis exprimitur, Psalmista testante, qui dicit: *Dirigatur oratio mea sicut incensum in conspectu tuo.* Per myrrham verò, carnis nostræ mortificatio figuratur: unde sancta Ecclesia de suis operariis usque ad mortem pro Deo certantibus dicit: *Manus meæ distillarunt myrrham.* Nato ergo Regi aurum offerimus, si in conspectu illius, claritate supernæ sapientiæ resplendemus. Thus offerimus, si cogitationes carnis per sancta orationum studia in ara cordis incendimus, ut suave aliquid Deo per cæleste desiderium redolere valeamus. Myrrham offerimus, si carnis vitia per abstinentiam mortificamus. Per myrrham namque, ut diximus, agitur ne mortua caro putrescat. Mortuam verò carnem putrescere, est hoc mortale corpus fluxui luxuriæ deservire, sicut de quibusdam per Prophetam dicitur: *Computruerunt iumenta in stercore suo.* Jumenta quippe in stercore suo putrescere, est carnales homines in faetore lu-

Prov. 21. c
sec. 70.
Ps. 140.

Cant. 5. d

Isa. 1. d

A xuriæ vitam finire. Myrrham ergo Deo offerimus, quando hoc mortale corpus à luxuriæ putredine per condimentum continentia custodimus. Magnum verò nobis aliquid Magi innuunt, quod in regionem suam per aliam viam revertuntur. In eo namque quod admoniti faciunt, nobis profectò insinuant quid faciamus. Regio quippe nostra paradysus est, ad quam, Jesu cognito, redire per viam qua venimus, prohibemur. A regione etenim nostra superbiendo, inobediendo, visibilia sequendo, cibum veritum gustando, discessimus: sed ad eam necesse est; ut stendo, obediendo, visibilia contemnendo, atque appetitum carnis refrænando, redeamus. Per aliam ergo viam ad regionem nostram regredimur; quoniam qui à paradisi gaudiis per delectamenta discessimus, ad hæc per lamenta revocamur. Unde necesse est, fratres charissimi, ut semper pavidi semperque suspecti ponamus ante oculos cordis hinc culpas operis, illinc iudicium extremæ districtiōnis. Pensemus quàm districtus iudex veniat, qui iudicium minatur & latet: terrores peccatoribus intencat, & tamen adhuc sustinet: & idcirco venire citius differt, ut minus inveniat quod condemnet. Puniamus scilicet culpas, & cum Psalmistæ voce, præveniamus faciem ejus in confessione. Voluptatum nos ergo fallacia nulla decipiat, nulla vana lætitia seducat. In proximo namque est iudex qui dicit: *Va vobis qui ridetis nunc, quia lugebitis & flebitis.* Hinc etenim Salomon ait: *Risus dolore miscbitur, & extrema gaudij luctus occupat.* Hinc iterum dicit: *Risum deputavi errorem, & gaudij dixi. Quid frustra deciperis?* Hinc rursus ait: *Cor sapientium ubi tristitia est, & cor stultorum ubi lætitia.* Pertimescamus ergo præcepta Dei, si celebramus voraciter solemnitate Dei. Gratium namque Deo sacrificium est afflictio contra peccatum, Psalmista testante, qui ait: *Sacrificium Deo spiritus contribulatus.* Peccata nostra præterita in baptismatis perceptione laxata sunt, & tamen post baptismum multa commisimus: sed lavari iterum baptismatis aqua non possumus. Quia ergo & post baptismum inquinavimus vitam, baptizemus lacrymis conscientiam, quatenus regionem nostram per viam aliam repetentes, qui ex ea bonis delectati discessimus, ad eam malis amaricati redeamus, præstante Domino nostro, &c.

Ps. 94. a

Luc. 6. c
Prov. 14. bEcl. 2. a
Ecl. 7. a

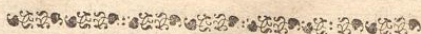
Ps. 50. d

Lectio sancti Evangelij secundum Matthæum.

In illo tempore: Dixit Iesus discipulis suis *parabolam hanc: Simile est regnum calorum thesauro abscondito in agro: quem qui invenit homo, abscondit, & præ gaudio illius vadit, & vendit universa quæ habet, & emit agrum illum. Iterum simile est regnum calorum homini negotiatori, quærenti bonas margaritas: inventa autem una pretiosa margarita, abiit & vendidit omnia quæ habuit, & emit eam. Iterum simile est regnum calorum sagena missa in mare, & ex omni genere piscium congreganti. Quam, cum impleta esset, educentes, & secus littus sedentes, elegerunt bonos in vasa, malos autem foras miserunt. Sic erit in consummatione sæculi. Exhibunt Angeli, & separabunt malos de medio iustorum, & mittent eos in cinerum ignis. Ibi erit fletus & stridor dentium. Intellexistis hæc omnia? Dicunt ei: Vtique Domine. Ait illis: Ideo omnis Scri-*

Cap. 13. f

ba doctus in regno calorum, similis est homini patrifamilias proferenti de thesauro suo nova & vetera.

HOMILIA XI.

Habita ad populum in basilica sancta Agnetis, in die natalis ejus.

Calorum regnum, fratres charissimi, idcirco terrenis rebus simile dicitur, ut ex his quæ animus novit, surgat ad incognita quæ non novit: quatenus exemplo visibilium se ad invisibilia rapiat, & per ea quæ usu didicit, quasi conficatus incalecat: ut per hoc quod scit notum diligere, discat & incognita amare. Ecce enim calorum regnum thesaurus abscondito in agro comparatur, [*quem qui invenit homo, abscondit, & pro gaudio illius vadit & vendit universa quæ habet, & emit agrum illum.*] Qua in re hoc quoque notandum est, quod inventus thesaurus absconditur, ut servetur: quia studium cælestis desiderij à malignis spiritibus custodire non sufficit, qui hoc ab humanis laudibus non abscondit. In præsentem enim vitam quasi in via sumus, quæ ad patriam pergimus. Maligni autem spiritus iter nostrum quasi quidam latrunculi obsident. Deprædari ergo desiderat, qui thesaurum publicè portat in via. Hoc autem dico, non ut proximi opera nostra bona non videant, cum scriptum sit: *Videant opera vestra bona, & glorificent Patrem vestrum qui in calis est:* sed ut per hoc quod agimus, laudes exterioris non queramus. Sic autem sit opus in publico, quatenus intentio maneat in occulto: ut & de bono opere proximis præbeamus exemplum, & tamen per intentionem, quæ Deo soli placere querimus, semper optemus secretum. Thesaurus autem, cæleste est desiderium: ager verò in quo thesaurus absconditur, disciplina studij cælestis. Quem profectò agrum venditis omnibus comparat, qui voluptatibus carnis renunciatis, cuncta sua terrena desideria per disciplinæ cælestis custodiam calcet: ut nihil jam quod caro blanditur, libeat, nihil quod carnalem vitam trucidat, spiritus perhorrescat. Rursum cæleste regnum negotiatori homini simile dicitur, qui bonas margaritas querit, sed unam pretiosam invenit, quam videlicet inventam, omnia vendens emit: quia qui cælestis vite dulcedinem, in quantum possibilitas admittit, profectè cognoverit, ea quæ in terris amaverat, libenter cuncta derelinquit: in comparatione ejus vilescunt omnia, deserit habita, congregata dispergit, inardescit in cælestibus animus, nil in terrenis libet, deforme conspicitur quidquid de terrenæ rei placebat specie; quia sola pretiosæ margaritæ claritas fulget in mente. De cuius dilectione rectè per Salomonem dicitur: *Fortis est ut mors dilectio:* quia videlicet sicut mors corpus interimit, sic ab amore rerum corporaliùm æternæ vite charitas occidit. Nam quem profectè absorbuerit, ad terrena foris desideria velut insensibilem reddit. Nec enim sancta hæc, cujus hodie natalitia celebramus, mori pro Domino potuisset in corpore, si priùs à terrenis desideriis mortua non fuisset in mente. Erectus namque in virtutis culmine animus tormenta despexit, præmia calcavit. Ante armatos reges & præfides invicta stetit, feriente robustior, judicante sublimior. Quid inter hæc nos barbati & debiles dicimus, qui ire ad regna cælestia puellas per ferrum videmus? quos ira superat, superbia inflat, ambitio perturbat, luxuria inquinat. Qui si adipisci regna calorum per bella persecutionum non possumus, hoc ipsum nobis turpe sit, quod Deum nolumus saltem per pacem sequi. Ecce nulli nostrum hoc tempore dicit Deus,

A Pro me more; sed illicita tantummodo in te desideria occide. Qui ergo in pace subigere carnis desideria nolumus, quando in bello pro Domino ipsam carnem daremus? Rursus simile esse regnum calorum sagenæ in mare missæ dicitur, ex omni genere piscium congreganti, quæ impleta ad littus educitur, & in vasis boni pisces eliguntur, mali autem projiciuntur foras. Sancta Ecclesia sagenæ comparatur, quia & piscatoribus est commissa, & per eam quisque ad æternum regnum à præsentis sæculi fluctibus trahitur, ne in æternæ mortis profunda mergatur. Quæ ex omni genere piscium congregatur, quia ad peccatorum veniam sapientes & fatuos, liberos & servos, divites & pauperes, fortes & infirmos vocat. Unde per Psalmistam Deo dicitur: *Ad te omnis caro veniet.* Quæ sagenæ, scilicet Ecclesia, tunc universaliter repletur, cum in fine suo humani generis summa concluditur. Quam educunt, & secus littus sedent: quia sicut mare sæculum, ita sæculi finem significat littus maris. In quo scilicet sine boni pisces in vasis eliguntur, mali autem projiciuntur foras: quia & electi quique in tabernacula æterna recipiuntur, & interni regni luce perdita ad exteriores tenebras reprobi pertrahuntur. Nunc enim bonos malosque communitè quasi permixtos pisces fidei sagenæ nos continet, sed littus indicat sanctæ Ecclesiæ sagenæ quid trahebat. Et quidem pisces qui capti fuerint, mutari non possunt: nos autem mali capimur, sed in bonitate permutamur. Cogitemus igitur in captione, ne dividamur in littore. Ecce quàm grata est vobis hodierna solemnitas, ita ut se non modicum addicat, si cui ex hoc conventu vestro deesse contingat. Quid ergo in die illa acturus est, qui à conspectu judicis rapitur, ab electorum societate separatur, qui tenebre sit à lumine, cruciatur æterna combustione? Unde & hanc eandem comparationem Dominus sub brevitate aperit, cum subjungit: [*Sic erit in consummatione sæculi. Exibunt Angeli, & separabunt malos de medio justorum, & mittent eos in caninum ignis. Ibi erit fletus & stridor dentium.*] Hoc jam, fratres charissimi, timendum est potius, quàm exponendum. Aperta etenim voce tormenta peccantium dicta sunt, ne quis ad ignorantia suæ excusationem recurreret, si quid de æterno supplicio obscure diceretur. Unde & subditur: [*Intellexistis hæc omnia? Dicunt ei: Præterea Domine.*] Atque in conclusione subjungitur: [*Ideo omnis scriba doctus in regno calorum, similis est homini patrifamilias proferenti de thesauro suo nova & vetera.*] Si per novum & vetus quod dicitur, utrumque Testamentum accipimus, Abraham doctum fuisse denegamus, qui novi & veteris Testamenti etiam facta novit, minimè verba nunciavit. Moysen quoque docto patrifamilias comparare non possumus, qui etiam Testamentum vetus edocuit, novi tamen dicta non protulit. Dum ergo ab hoc intellectu excludimur, ad alium vocamur. Sed in eo quod Veritas dicit: [*Omnis scriba doctus in regno calorum, similis est patrifamilias;*] intelligi valet, quia non de his qui fuerant, sed de his qui esse in Ecclesia poterant, loquebatur. Qui tunc nova & vetera proferunt, cum utriusque Testamenti prædicamenta vocibus & moribus loquuntur. Quod tamen intelligi & aliter potest. Vetustum quippe humani generis fuit, ad inferni claustra descendere, pro peccatis suis supplicia æterna tolerare. Cui per mediatoris adventum, novum aliquid accessit, ut si hæc rectè studeat vivere, calorum regna valeat penetrare: & homo in terra editus, à corruptibili vita moriatur, in cælo collocandus. Et vetus itaque est, ut pro culpa humanum genus in æterna pœna intereat: & novum, ut coarctatus in regno vivat. Quod ergo in conclusione locutionis suæ Dominus subdidit, hoc est utique quod præmisit. Priùs enim de regni similitudine thesaurum inventum, ac bonam margaritam protulit,

Mat. 5. b

Mat. 8. b

lit, postmodum verò inferni pœnas de malorum A combustionem narravit, atque in conclusione subjunxit: [Ideo omnis scriba doctus in regno calorum, similis est patrifamilias profertenti de thesauro suo nova & vetera.] Ac si apertè diceretur: Ille in sancta Ecclesia doctus prædicator est, qui & nova scit proferre de suavitate regni, & vetusta dicere de terrore supplicij: ut vel pœnæ terreant, quos præmia non invitant. Audiatur de regno quod amet, audiatur de supplicio unusquisque quod timeat: ut torpentem animum & terræ vehementer inhaerentem, si amor ad regnum non trahit, vel timor minet. Ecce enim de gehennæ expressione dicitur: [Ibi erit fletus & stridor dentium.] Sed quia præsentia gaudia sequuntur perpetua lamenta, hic fratres charissimi vanam lætitiã fugite, si illic flere formidatis. Nemo etenim potest & hic gaudere cum sæculo, & illic regnare cum Christo. Temporalis itaque lætitiæ fluxa restringite, carnis voluptates edomate. Quidquid animo ex præsentis sæculo aridet, ex consideratione æterni ignis amarescat. Quidquid in mente pueriliter hilarescit, hoc disciplinæ juvenilis censura coëceat: ut dum sponte temporalia fugitis, æterna gaudia sine labore capiatis, præstante Domino nostro Jesu Christo, &c.

Lectione sancti Evangelij secundum
Matthæum.

Cap. 25. a **I**N illo tempore: Dixit Iesus discipulis suis parabolam hanc: Simile est regnum calorum decem virginibus, quæ accipientes lampades suas, exierunt obviam sponso & sponsæ. Quinque autem ex eis erant fatuæ, & quinque prudentes. Sed quinque fatuæ, acceptis lampadibus non sumpserunt oleum secum: prudentes autem acceperunt oleum in vasis suis cum lampadibus. Moram autem faciente sponso, dormitaverunt omnes, & dormierunt. Media autem nocte clamor factus est: Ecce sponsus venit, exite obviam ei. Tunc surrexerunt omnes virginibus illæ, & ornaverunt lampades suas. Fatuæ autem sapientibus dixerunt: Date nobis de oleo vestro, quia lampades nostræ extinguuntur. Responderunt prudentes, dicentes: Ne fortè non sufficiat nobis & vobis: ite potius ad vendentes, & emite vobis. Dum autem irent emere, venit sponsus: & quæ parata erant, intraverunt cum eo ad nuptias, & clausa est janua. Novissime vero veniunt & reliquæ virginibus, dicentes: Domine Domine, aperi nobis. At ille respondens, ait: Amen dico vobis, nescio vos. Vigilate itaque, quia nescitis diem neque horam.

HOMILIA XII.

Habita ad populum in basilica sancta
Agneus, in die natalis eius.

Sæpe vos, fratres charissimi, admoneo prava operafugere, mundi hujus inquinamenta devitare: sed hodierna sancti Evangelij lectione compellor dicere, ut & bona quæ agitis, cum magna cautela timeatis: ne per hoc quod à vobis rectum geritur, favor aut gratia humana requiratur: ne appetitus laudis subrepat, & quod foris ostenditur, in-

S. Greg. Tom. I.

tus à mercede vacuetur. Ecce enim Redemptoris voce decem virginibus, & omnes dicuntur virginibus, & tamen intra beatitudinis januam non omnes sunt receptæ: quia earum quædam, dum de virginitate sua gloriam foris expectant, in vasis suis oleum habere noluerunt. Sed prius quærendum nobis est quid sit regnum calorum, aut cur decem virginibus comparetur, quæ etiam virginibus prudentes & fatuæ dicantur. Dum enim calorum regnum constat quia reproborum nullus ingreditur, etiam fatuis virginibus cur simile esse perhibetur? Sed sciendum nobis est, quòd sæpe in sacro eloquio regnum calorum præsentis temporis Ecclesia dicitur: De quo alio in loco Dominus dicit: *Mittet filius hominis angelos Mat. 13. a suos, & colligent de regno ejus omnia scandala. Neque enim in illo regno beatitudinis, in quo pax summa est, inveniri scandala poterunt quæ colligantur. Et unde rursum dicitur: Qui ergo solverit unum Mat. 5. de mandatis istis minimis, & docuerit sic homines, hic minimus vocabitur in regno calorum. Qui autem fecerit & docuerit, hic magnus vocabitur in regno calorum. Mandatum quippe solvit & docet, quando hoc quisque voce prædicat, quod vivendo non implet. Sed ad regnum æternæ beatitudinis pervenire non valet, qui non vult opere implere quod docet. Quomodo ergo in eo minimus vocabitur, qui ad hoc nullo modo intrare permittitur? Quid itaque per hanc sententiam, nisi præsentis Ecclesia regnum calorum dicitur? In qua doctor qui mandatum solverit, minimus vocatur: quia cuius vita despicitur, restat ut ejus prædicatio contemnatur. In quinque autem corporis sensibus unusquisque subsistit: geminatus autem quinarium denarium perficit. Et quia ex utroque sexu fidelium multitudo colligitur, sancta Ecclesia decem virginibus similis esse denunciat. In qua quia mali cum bonis, & reprobi cum electis admixti sunt, rectè similis virginibus prudentibus & fatuis esse perhibetur. Sunt namque plerique continentes, qui ab appetitu se exteriori custodiunt; & spe ad interiora rapiuntur, carnem macerant, & toto desiderio ad supernam patriam anhelant, æterna præmia expectant, pro laboribus suis recipere laudes humanas nolunt. Hi nimirum gloriam suam non in ore hominum ponunt, sed intra conscientiam contegunt. Et sunt plerique, qui corpus per abstinentiam affligunt, sed de ipsa sua abstinentia humanos favores expectant, doctrinæ inserviunt, indigentibus multa largiuntur. Sed fatuæ profectò sunt virginibus, quia solam laudis transitoria tetrubitionem quærunt. Unde & apertè subditur: [Quinque fatuæ acceptis lampadibus non sumpserunt oleum secum: prudentes autem acceperunt oleum in vasis suis cum lampadibus.] Per oleum quippe nitor gloriæ designatur: vascula autem, nostra sunt corda, in quibus ferimus cuncta quæ cogitamus. Prudentes ergo oleum in vasis habent, quia nitorem gloriæ intra conscientiam retinent; Paulo attestante, qui ait: *Gloria nostra hac est, testimonium conscientie nostræ. Fatuæ autem virginibus oleum secum non sument, quia gloriam intra conscientiam non habent, dum hanc ab ore proximorum quærunt. Notandum verò, quòd omnes lampades habent, sed omnes oleum non habent: quia plerumque bona in se opera cum electis & reprobi ostendunt, sed soli ad sponsum cum oleo veniunt, qui de his quæ foris egerint, intus gloriam requirunt. Unde per Psalmistam quoque de sancta electorum Ecclesia dicitur: *Omnia gloria eius filia regis abintus. [Moram autem faciente sponso, dormitaverunt omnes, & dormierunt.]* quia dum venire iudex ad extremum iudicium differt, electi & reprobi in mortis somno sopiuntur. Dormire etenim mori est. Ante somnum verò dormire, est ante mortem à salute languescere: quia per pondus ægritudinis pervenitur ad somnum mortis. [Media an-**

S S I C